
La supressió de la 6ª hora: decisió precipitada? o necessària?

Concrecions, reptes i interrogants entorn de l'anunci de supressió de la sisena hora

Joan Teixidó Saballs
GROC¹

El proppassat 24 de abril vaig participar en un debat entorn de la supressió de la sisena hora a les escoles públiques. Havia seguit el tema pels mitjans de comunicació però no havia tingut ocasió de dedicar-hi atenció. El compromís televisiu, amb independència dels resultats, fou el detonant que em va portar a recopilar informació, a copsar l'opinió de docents i directius i, també, a endreçar i ordenar algunes idees. Ha estat un procés² breu en el temps però intens quant a dedicació, que m'ha conduït a sostenir que la supressió serà precipitada i comportarà efectes col·laterals que han d'ésser analitzats i previstos amb calma. Sembla preferible, per tant, ajornar-ne la supressió fins el curs 2012-13, la qual cosa és compatible amb la reducció de docents a les escoles. Ens trobem en una situació semblant a la que es va viure al febrer de 2006 quan se'n va anunciar la implantació. Aleshores vam alertar de les dificultats que comportaria i, a més, ens vam posar a treballar per ajudar els

¹ L'article no hauria estat possible sense les aportacions de docents, directius i altres professionals del món educatiu que, d'una manera generosa hi ha esmerçat temps i atenció. Els vaig convidar a dir-hi la seva i ho han fet, d'una manera profunda i assenyada, en un temps rècord. Hi ha participat 45 professionals, alguns dels quals han preferit mantenir-se en l'anonimat. Fer-ne esment d'una manera explícita constitueix una mostra de gratitud i de reconeixement públic: Alba Abulí, Angels Armengou, Montserrat Bel, Jovima Beneyto, Josep Bofill, Rosa Brucart, Anna Mª Camps, Dolors Capell, Jaume Cela, Enric Corominas, Xavier Díez, Carme Dilme, Maria Grimau, Lourdes Guitart, Mercè Juan, Eduard Malloll, Imma Marquès, Margarida Merlos, Angels Miret, Rosa Mª Montseny, Isabel Nadal, Carme Negrillo, Miquel Payaró, Lluïsa Peralta, Josep Piferrer, Teresa Sauch, Assumpció Salleras, Laura Serrats, Dolors Tané, Lourdes Valls, Llum Viruete i Teresa Vizcarro,

² El procés seguit en l'elaboració del text ha estat: a) Recopilació d'informació, b) Aportacions inicials de membres de GROC, c) Redacció del document provisional, d) Tramesa del document provisional als col·laboradors, e) Recepció d'aportacions, matisacions i crítiques, f) Introducció de millores i reelaboració del text, g) Anàlisi del document final a la trobada del seminari GROC del 10 de maig, h) Introducció de les darreres aportacions i tancament del document definitiu. g) Difusió a través de la web. Tot el procés s'ha dut a terme entre el 24 d'abril i el 12 de maig. Una descripció més detallada del mètode de treball de GROC és a

Teixidó, J. i GROC (2011): "LAPICEROS: un modelo de formación de directivos escolares" a *Organización y Gestión Educativa*, núm 2-2011 http://www.joanteixido.org/doc/form_dir/lapiceros.pdf

equips directius en la posada en marxa. Aquesta vegada, el marge temporal és tan escàs que no s'hi podrà fer gaire res. Tot sembla indicar que la decisió definitiva en la qual es coneixerà l'abast de la retallada (que es troba en funció dels resultats de la negociació a Madrid) no es confirmarà fins després de les eleccions. Serem a primers de juny i, aleshores, ja no hi haurà temps per a res. Tot es farà d'una manera precipitada, insegura; suposarà un enrenou per a les escoles, per a les famílies i per als gestors educatius que es podria evitar.

"El Cap d'Estudis, tremola en veure que aquest final de curs serà autèntic. Tindrem (si és veritat) un canvi de personal del claustre (concurs de trasllats) la primera setmana de juliol sense poder fer la nostra pròpia valoració de millora i proposta d'horaris pel proper curs. És tornar a reorganitzar en poc temps una escola , en el nostre cas una macroescola. Que la Força ens hi acompanyi!"

Amb aquest text ens proposem compartir les dificultats que hi veiem i posar en clar algunes idees que poden contribuir a donar llum al debat. Entenem que per al curs vinent l'estalvi de recursos no implica, necessàriament, la supressió de la sisena hora. Es poden fer ajustaments que són més senzills, menys traumàtics (quan una cosa es pot fer d'una manera simple, no cal complicar-la). En el cas que la situació econòmica negativa persisteixi (tal com es preveu) i calgui eliminar la sisena hora, sembla més raonable fer-ho el curs 2012-13, amb un any de coll per analitzar amb calma les repercussions que se'n derivaran, valorar les possibles alternatives i considerar la situació singular de cada escola. Certament, aquest posicionament no coincideix amb la proposta presentada pel Departament d'Ensenyament i, per tant, pot ésser entesa com una acció crítica. No és aquesta la intenció que ens mou; no ho va ser quan vam alertar de les dificultats que comportaria posar-la en marxa i no ho ha estat en cap dels treballs que hem fet en els darrers anys: acollida als mestres nous, millora de la convivència, dos docents a l'aula, competències dels directius, ús dels recursos docents en l'atenció a la diversitat... La nostra trajectòria ens avala. Senzillament, des d'un punt de vista que és singular³ en el panorama educatiu, no ho veiem clar i ho manifestem; d'una manera independent, constructiva i altruista. Si contribuïm a fer aflorar dubtes, a anticipar algunes de les dificultats que caldrà afrontar, a generar respostes noves o a reconsiderar algunes decisions... donarem per ben emprat el temps i l'esforç que hi hem esmerçat.

1.- Posicionaments ideològics: tots són respectables i assenyats.

Des que el govern del primer tripartit va anunciar la sisena hora, van començar a aparèixer posicionaments ideològics contraposats en relació a la mesura.

³ GROC és un grup de treball que és singular dins el panorama de la recerca educativa perquè a) la major part dels seus integrants són docents i directius en exercici; b) analitza aspectes d'actualitat que afecten l'ensenyament de casa nostra tot partint de les visions/vivències dels professionals, és a dir, tot recollint la perspectiva dels centres; c) no és competitiu, és a dir, no cerca el reconeixement acadèmic (finançament, sexennis, càtedres...) i d) difon el coneixement que genera d'una manera oberta i gratuïta.

Una caracterització més acurada de GROC és a <http://www.joanteixido.org/cat/queesgroc.php>

Algunes famílies hi estaven a favor perquè entenien que constituïa una millora en l'atenció educativa i, també, en el servei que els ofería l'escola; altres, hi estaven en desacord perquè consideraven que l'escola hipotecava massa temps dels seus fills i, per tant, dificultava el lleure, la vida familiar, etc. Alguns docents s'hi mostraven a favor perquè entenien que disposarien de més temps per treballar els continguts educatius; altres, assenyalaven els avantatges laborals (reducció a 23 hores lectives, tarda lliure...); altres, es dolien de les dificultats de coordinació, de l'augment del nombre de professors que intervé en un grup, de l'increment de la complexitat de la vida escolar, etc. Els directius també hi van mostrar actituds diferents; sense anar més lluny, els qui han col·laborat en aquest text sostenen posicions dispars. Hi ha directius que hi són crítics

"Personalment, no he estat mai gaire d'acord amb la sisena hora. I després d'haver-la tastat encara hi estic més en desacord"

n'hi ha que la defensen

"Des del començament vaig estar d'acord amb la sisena hora per dues raons "polítiques": la primera era la superació del greuge pública-concertada, un escàndol. La segona pensant en clau de capital humà: en un moment de recanvi generacional (un alt percentatge de mestres s'han jubilat o estan a punt de fer-ho) s'havia de garantir un traspàs "acompanyat" als mestres novells"

i n'hi ha que, tot partint de posicionaments contraris a la sisena hora, han canviat d'opinió durant aquests anys

"Rondinant, rondinant; tots ens hi em acabat habituant... Avui mateix n'acabo de sentir una valoració positiva d'una mestra que hi era contrària." Llàstima!, Tant bé que anava"...
En el nostre cas, la implantació de la sisena ha sigut un avenç. Va suposar un esforç gran per adaptar-nos a un horari en el qual es fa difícil coincidir per trobar-nos. Ara, en canvi, els pares estan molt contents i els mestres ho van entomant bé".

I, així, podríem continuar desgranant la posició dels sindicats, de les AMPAs, de les empreses de lleure, etc. Es tracta de plantejaments assenyats, respectables, que reflecteixen concepcions, interessos o expectatives diferents entorn del fet educatiu. Són expressió de la pluralitat i la vitalitat de la societat i del sistema educatiu. Aquests posicionaments hi eren fa cinc anys i, amb l'evolució i els canvis derivats del pas del temps, continuen essent-hi. Des d'aquesta perspectiva, els qui en són detractors, celebren la supressió; els qui en són defensors, ho lamenten. Ara bé, no sembla que les fòbies i les filies personals, per molt respectables i argumentades que siguin, hagin de ser el criteri a seguir en la presa de decisió.

2.- Sisena hora i nivell d'aprenentatge.

A l'hora de buscar arguments que n'avalin l'eliminació s'afirma que no ha contribuït a l'assoliment de l'objectiu bàsic que la justifica: la millora del nivell d'aprenentatge de l'alumnat. Per sostenir aquest raonament es recorre als indicadors dels informes internacionals (l'ombra allargada de PISA és permanent), als resultats de les proves de competències bàsiques o als dèficits

manifestos de l'alumnat en matèries instrumentals: lectura comprensiva, càlcul, etc.

Es tracta d'un argument parcial i, a més, feble, molt feble. D'una banda, perquè són múltiples (i diferents en cada cas) els factors que afavoreixen o que dificulten l'aprenentatge; el temps d'estada a l'escola n'és només un entre molts altres. Establir una relació directa de causa – efecte sembla agosarat. D'una altra banda, perquè no es disposa d'una avaluació rigorosa (contextual, sistemàtica, longitudinal, amb control de variables...) que doni dades fiables sobre quina ha estat la incidència de la sisena hora en l'aprenentatge. Simplement, hi ha impressions: hi ha qui sosté que no s'ha notat la millora i hi ha qui creu que els resultats són tangibles.

"No tenim perspectiva històrica. No hi ha hagut temps suficient per valorar si ha significat una millora dels resultats educatius de les cinc promocions que l'hauran fet. Sospitem que sí però no en tenim constància. Potser, si a partir d'ara no la fan, podrem valorar-ho. El que és clar és que la primera (i única) promoció haurà fet unes 875 hores més"

I, finalment, perquè no és possible saber què haurien après els alumnes si només haguessin fet cinc hores; és veritat que hi ha algunes escoles que no l'han implantada però són comptades i presenten característiques singulars, la qual cosa no permet fer-ne un estudi comparatiu. Ningú no està en disposició de rebatre la hipòtesi (lògica, per altra banda) que amb només cinc hores, els resultats potser encara serien més baixos.

En síntesi, els arguments basats en el rendiment educatiu per defensar o condemnar la sisena hora són només impressions que (amb independència que siguin o no encertades per un determinat context), no poden generalitzar-se atès que no es basen en cap anàlisi científica (cosa que, d'altra banda, resultaria altament complexa i costosa d'obtenir).

3.- Sisena hora: una decisió de política educativa.

Els arguments essencials que van portar a l'adopció de la sisena hora van ser de política educativa: Pacte Nacional per l'Educació, equiparació de l'escola pública i la privada concertada, conciliació de la vida laboral i familiar, posicionament en el rànquing estatal i europeu en relació al nombre d'hores d'escolarització... En el seu moment ja vam alertar que el simple increment horari no portaria, necessàriament, la millora dels resultats atès que també incrementava la complexitat del funcionament organitzatiu; s'havia d'acompanyar d'una racionalització del funcionament intern de les escoles i d'un bon disseny d'activitats d'ensenyament-aprenentatge. Tot i això, érem en temps de vaques grasses, hi havia diners fer fer-ho, el partit polític en el govern ho va considerar una bona mesura, ho va impulsar i va ser una realitat. En els moments actuals, la decisió de suprimir-la també és de naturalesa política: les vaques s'han tornat magres, s'han d'ajustar pressupostos, s'ha de contenir la despesa de l'Administració i, tot i que la sanitat i l'educació sempre es posen com a estandards de l'estat del benestar, s'ha d'alleugerir el capítol 1.

Fins aquí, res a dir. Pot agradar o no... però és el que hi ha. El president Mas ho exposa a la ciutadania d'una manera valenta i clara: "s'ha de reduir despesa per evitar el daltabaix econòmic de Catalunya i, encara que sigui antipopular, ho farem amb sentit de responsabilitat". El Departament d'Ensenyament valora diverses possibilitats i, finalment, opta per la supressió de la sisena hora, juntament amb l'increment d'una hora lectiva setmanal als docents. Si les coses s'haguessin plantejat d'aquesta manera, no hi hauria res a dir.

"Per mi, només hi ha una excusa general que sigui vàlida: estalviar un nombre de mestres i evitar noves contractacions. És un argument que lamento, però que puc arribar a entendre. No sé perquè han d'afegir comentaris que només fan que embolicar la troca i treure valor als esforços que vam fer els centres per evitar els problemes objectius que comportava la sisena hora"

Ara bé, s'ha entrat en una espiral de confusió perquè:

- a) S'ha sostingut que la supressió no obeïa a raons econòmiques sinó de manca de resultats educatius; s'ha afirmat que s'hauria suprimit igualment encara que no hi hagués hagut crisi.
- b) S'ha volgut suavitzar l'impacte negatiu de la mesura tot posant l'èmfasi en el fet que en el curs vinent es mantindrà el mateix nombre de mestres, és a dir, no hi haurà retallada
- c) S'introdueixen algunes variables en la proposta (centres que la podran mantenir, horari post-lectiu...) que afegeixen complexitat i plantegen múltiples interrogants
- d) I, sobretot, perquè no hi ha marge temporal per dur a terme el procés de canvi d'una manera raonable.

Tot això ha creat una sensació d'improvisació i de desconcert en el món educatiu

"N'hem parlat a la reunió i en el que tothom està d'acord, tant els detractors com defensors, és en el moment i la forma com s'ha decidit i comunicat. Aquí sí que tots coincidim en el fet que aquesta forma precipitada o poc valorada de supressió, amplia el sentiment de descontrol, caos i manca de previsió educativa que ja fa massa temps que vivim i en la necessitat de pactar una estabilitat que permeti un temps de maduració i desenvolupament de les decisions i mesures aplicades"

que desmotiva els docents i transmet una imatge social de confusió i de manca de rumb

"Aquestes precipitacions provoquen en els equips docents cansament. Amb tot aquest enrenou em preocupa saber si algú sap cap a on anem, el sentit que té tot plegat. Hem introduït paraules al debat - excel·lència, avaluació de resultats, eficàcia, fracàs...- que no sé exactament què volen dir però les fem servir cada dia una mica més"

4.- El nombre de mestres i la reducció de la sisena hora

Durant el mes de març i primers dies d'abril des del Departament d'Ensenyament es van anar fent declaracions en les quals s'avançaven diverses possibilitats d'estalvi: els patis lectius, increment de la càrrega de treball dels docents... *La Vanguardia* va anticipar la notícia de la supressió el divendres 8 d'abril i el dilluns següent es va fer pública en roda de premsa. Poc després (14 d'abril) apareix el document "Proposta de mesures organitzatives de les plantilles docents per al curs 2011-2012". La difusió de la notícia va anar acompanyada de manifestacions en les quals es posava l'èmfasi en el fet que

no hi hauria retallades de professorat: el nombre de docents es mantindrà inalterable. Immediatament, va sorgir un interrogant: si hi continuarà havent els mateixos mestres, per què s'ha de suprimir la sisena hora? Per entendre-ho cal analitzar la previsió de plantilla docent⁴ per al curs vinent. Hi veiem que el nombre de mestres que es destina a sisena hora és de 2800 que, si se suprimís en la seva totalitat, deixarien de ser necessaris. Ara bé, es calcula que caldran 1933 docents més per atendre les necessitats de nova escolarització (centres de nova creació, grups doblats, creixement demogràfic...) i, per tant, una part considerable dels mestres que fan sisena hora seran destinats a cobrir aquestes necessitats; canviaran de destinació.

"Ara mateix a les escoles tothom està pensant a qui li tocarà marxar i on anirà a treballar".

"És evident que els mestres canviaran de destinació. Molts dels mestres fets definitius en l'últim concurs de trasllats no arribaran a ocupar la seva plaça (moltes de les que han sortit són de sisena hora) i seran directament suprimits"

En síntesi, no hi haurà davallada en el nombre total de docents però no hi haurà incorporacions; s'estalvia en nova contractació.

5.- La posada en marxa: una qüestió organitzativa.

Ara fa cinc anys, quan es començava a parlar de la sisena hora, vam assenyalar que no n'hi havia prou amb disposar dels recursos econòmics i d'haver-ho pactat amb la majoria dels interlocutors socials. Perquè la mesura donés els fruits esperats calia anticipar i donar resposta a les dificultats i els aspectes col·laterals que es desprenen d'un canvi d'aquesta envergadura. I no va ser així. Tot i el treball de la major part d'equips directius en la divulgació de la proposta, la dinamització de la presa de decisions a nivell de centre i, posteriorment, la planificació del curs vinent, el temps que disposaven per fer-ho era insuficient i, per tant, els resultats del primer any de funcionament van deixar ben clar que la posada en marxa va ser precipitada i poc preparada⁵.

Ara es pot repetir la mateixa història. Els interrogants i les dificultats que comportarà la reinstauració d'un horari de 5 hores amb l'afegit d'actuacions de reforç en horari post-lectiu seran d'un volum similar a les que hi va haver el 2006. Certament, es tracta d'una afirmació arriscada. Sembla indispensable, per tant, argumentar-la tot assenyalant alguns dels reptes que, amb la informació limitada que posseïm, considerem que hauran d'afrontar els centres.

⁴ Vegeu la *Proposta de mesures organitzatives de les plantilles docents per al curs 2011-12*. Departament d'Ensenyament, 14 d'abril de 2011

⁵ En ser preguntats sobre aquestes qüestions els gairebé 400 equips directius que respongueren l'enquesta expressaren nivells de satisfacció baixos (amb valors mitjos entorn d'1,5 en una escala de 1 a 5) amb els diversos aspectes a tenir en compte en la posada en marxa de la sisena hora. També hi ha un notable consens a considerar que va ser precipitada i poc oportuna en el temps

Vegeu la referència completa a:

Teixidó, J. (2007): *La sisena hora a primària. Balanç de resultats, detecció de dificultats i formulació de propostes de millora*. Universitat de Girona i Fundació Propedagògic. Pàg 120-123

http://www.joanteixido.org/doc/sisenahora/recerca_integra.pdf

5.1.- Quin horari marc s'establirà? Es tornarà a l'horari estàndard de 3 + 2 (de 9 a 12 h i de 15 a 17 h.)? Seran possibles altres possibilitats? 3,5 + 1,5 o bé 2,5 +2,5. Les actuacions individualitzades o en grup reduït per a l'alumnat que ho precisi es faran a la franja de migdia? o bé a la tarda? o bé a primera hora del matí? Aquest horari s'haurà de consensuar amb les famílies?

5.2.- La implantació de la sisena hora va tancar el debat sobre la jornada intensiva a Catalunya atès que no és possible concentrar sis hores en un matí. El retorn a la jornada de 5 hores reobre la porta a la jornada intensiva, talment com succeeix a bona part de l'estat.

"Quan hem tractat el tema m'ha portat a pensar en la jornada continuada. Amb sis hores diàries era impossible pensar-hi. Fer una hora menys facilitaria una hipotètica jornada continuada en un futur, no? Per què, si pràcticament a la resta de l'Estat s'està fent amb resultats més o menys idèntics o millors, a Catalunya no es fa i, fins i tot, no se'n pot ni parlar?"

Aquesta mesura, a més, comportaria un estalvi addicional en els menjadors escolars. Com a contrapartida, però, s'hauria de trobar una fórmula (i, també, recursos econòmics) per atendre els alumnes en horari de tarda. I en aquesta qüestió, si tenim en compte els precedents de la setmana blanca, encara hi ha molt camí per córrer.

5.3.- S'afirma que es "garantirà els espais de coordinació entre infantil i primària i intercycles" però de quina manera? Quin serà el nombre mínim d'hores de coordinació en les quals haurà de coincidir tot el professorat. Es mantindrà el mínim actual de 2 hores setmanals?, es tornarà a les cinc hores de l'antiga "exclusiva"? es deixarà autonomia a cada centre per determinar-ne el nombre?

5.4.- Tornar a les 25 hores setmanals (tenint en compte que els docents en tindran 24 de lectives i 6 de coordinació), en principi, impossibilita que els mestres puguin tenir una franja horària de 2 hores seguides sense classe (tarda lliure).

"La tarda lliure, ningú la vol canviar!. Ara, les parvulistes també tenen una tarda lliure (a canvi de no tenir hores de TP durant el temps lectiu."

Si un centre desitja continuar amb aquesta fórmula organitzativa (programant dues hores continuades de coordinació de 17 a 19 h. un dia a la setmana, per exemple) podrà fer-ho?

5.5.- L'augment d'una hora de dedicació docent (es passa de 23 a 24 h. setmanals, a la qual cosa, potser el curs vinent s'hi hauran d'afegir els patis lectius o un segon augment) implica la redistribució de la càrrega lectiva entre el professorat. A tall d'exemple, en números rodons, en una escola de 48 mestres suposarà la desaparició de 2 interins. A l'hora de portar-ho a la pràctica, seria forassenyat fragmentar aquestes hores d'una en una per completar l'hora de més que haurà de fer cada mestre. Això implicarà fer una nova distribució del currículum entre el professorat, la qual cosa requereix

temps per comprendre-ho, per parlar-ne, per negociar-ho, per arribar a acords i, finalment, per programar la feina del curs vinent.

“Temps que no existirà si es retira aquest curs. I tornarem a engegar amb angoixa, sense parlar-ne, sense negociar-ho, tot enganxat amb pinces i depenent de la bona voluntat i les hores de treball que hi posi l'equip directiu. Sembla que el temps per pensar i per programar és poc important per al Departament”

5.6.- Què se'n farà de les activitats que es realitzen a la sisena hora?. En la majoria dels centres es destina a actuacions de reforç i treball en grup reduït dels aspectes curriculars (lectura, biblioteca, càlcul mental...), a treballar aspectes de cohesió de grup (tutoria) i de desenvolupament personal i social (educació emocional, habilitats socials, educació en valors, filosofia...) o bé a fer activitats transversals, que impliquen la coordinació i el treball interdisciplinar entre diverses àrees: cant coral, teatre, programes de ràdio,... d'acord amb la línia de treball competencial que s'assenyala a la LOE i als decrets de desplegament del currículum a Catalunya.

“Molts projectes de centre van néixer amb la sisena hora: habilitats socials, una hora del projecte de comunicació, “Ara parlo jo”, la ràdio, imatge i expressió... i ara què en farem? Si són quelcom que ens defineix a quina àrea li “prendrem”? Com ho justificarem als mestres que ...per dir-ho d'alguna manera, ho consideren una pèrdua de temps...? Com a mínim ha donat lloc a fer-ho i molta part de la comunitat educativa l'ha emplenat de sentit i espero poder-los conservar amb d'altres noms. En definitiva és on es treballava més per competències!”

És possible que bona part d'elles deixin de fer-se. Al capdavall el que compta no són les activitats sinó els aprenentatges que se'n desprenen; es pot arribar al mateix destí per diferents camins. Tanmateix, quan una comunitat educativa (tant mestres, com famílies, com alumnes) consideri valuosa una activitat que es feia a sisena hora i, per tant, desitgin mantenir-la, s'haurà de plantejar amb quin format ho farà, a quina àrea curricular s'assignarà, quins mestres se'n faran càrrec i de quina manera es podrà continuar fent d'una manera transversal (per tal que aplegui alumnes de diferents nivells) i interdisciplinar (que possibiliti la col·laboració de diverses àrees i/o cicles)

5.7.- Cal concretar l'afirmació “amb caràcter ordinari els centres podran dedicar una part dels recursos destinats a sisena hora a la lluita contra el fracàs escolar, especialment, en l'àmbit de la lectoescriptura i matemàtiques i en el pas de primària a secundària”. Sembla clar que la transició a secundària es treballarà a sisè curs. El treball de lectoescriptura i matemàtiques (per bé que en algunes manifestacions s'ha associat al cicle inicial), implica continuïtat i graduació al llarg de tota l'etapa i, per tant, sembla lògic estendre'l a diversos cursos. El centre podrà decidir la distribució d'aquestes hores entre els diversos cursos en funció de les seves necessitats? o bé es dictaran criteris generals?

5.8.- En els moments actuals, els centres disposen d'un bon grapat d'hores que destinen a atendre la diversitat de l'alumnat amb diverses fórmules organitzatives⁶: desdoblaments (complets o parcials), grups flexibles, grups interactius, dos mestres a l'aula, etc. D'aquest pack d'hores sembla lògic que es mantinguin les que es destinen a atendre alumnes dictaminats de n.e.e. (entre d'altres raons, perquè van a càrrec d'un professional específic consolidat a la plantilla). Pel que fa a la resta d'hores que són realitzades per mestres de primària, sembla que una part es continuarà oferint. Ara bé, es continuarà deixant a criteri del centre la decisió sobre els formats organitzatius que es considerin més adients? o bé es tendirà a homogeneïtzar de manera que la pràctica totalitat de les hores lectives es farien en gran grup i amb un sol mestre a l'aula i que l'atenció a la diversitat es realitzaria en una franja específica, una part de la qual es realitzaria fora de les 25 hores. Això reduiria la complexitat organitzativa però hi ha el risc que empobreixi l'atenció a l'alumnat.

5.9. En els darrers anys s'ha avançat notablement en la construcció d'un model escolar que procura ser coherent amb els valors que inspiren l'ordenament legal vigent (LOE i LEC): inclusió, equitat, discriminació positiva, compensació de desigualtats, foment de la cohesió social, atenció a la diversitat... L'instrument bàsic que ho ha fet possible (juntament amb la sensibilització i la formació del professorat) ha estat la dotació generosa de recursos humans als centres escolars: increment de les plantilles, auxiliars, mestres de suport, mestres per aules d'acollida, integradors socials... Certament, es pot argumentar que l'augment d'efectius no ha avançat en paral·lel a la millora dels resultats però resulta inqüestionable que ha contribuït a acceptar i a afrontar en positiu els reptes (nombrosos i complexos) que planteja la plena inclusió i la cohesió social.

"Finalment, la proposta del Departament, em preocupa molt a nivell de cohesió social. Molts nens estaran cinc hores més al carrer".

5.10.- A la proposta de canvi s'hi introdueix una nova fórmula de treball escolar que caldrà desenvolupar per tal de comprendre-la adequadament i fer-ne un bon ús. Ens referim a l'apartat on es diu que "en horari post-lectiu es realitzaran actuacions d'atenció individualitzada o de grups reduïts per a reforç". Sembla que es vol habilitar un espai específic d'aprenentatge per a

⁶ En els darrers anys hem realitzat una anàlisi (no publicada) de l'ús dels recursos docents dels quals disposen. Hem recollit les dades mitjançant l'instrument *Delimitació de l'horari de lliure disposició a l'escoles i establiment de criteris d'ús orientats a la millora de l'atenció a la diversitat*, tot aprofitant els treballs pràctics realitzats pels assistents al mòdul 2 "El centre educatiu, una organització que aprèn" del programa de formació permanent per a equips directius realitzat a la demarcació de Girona. Els resultats posen de manifest que, amb variacions notables, al voltant d'una tercera part de les hores docents són de lliure disposició

l'alumnat que ho necessiti, en una franja horària que la resta d'alumnes no tindrà classe, per a treballar individualment o en grup reduït. Es tracta de consolidar allò que alguns bons mestres sempre havien fet per pròpia iniciativa: quan veien que un alumne tenia dificultats li dedicaven una estona addicional a l'hora d'esbarjo o durant l'exclusiva. L'establiment d'aquesta modalitat de treball suposa el seu reconeixement formal; allò que fins ara depenia de la discrecionalitat i la bona disposició de cada docent es reconeixerà en el seu horari laboral. Ara bé, planteja alguns interrogants:

- a. La denominació "temps post-lectiu" no sembla la més adequada atès que es tracta d'un temps que és lectiu a tots els efectes, tant per al docent, com per a l'alumne. Sembla que l'expressió pretén indicar que es troba fora del marc horari estàndard de 25 hores setmanals. S'haurà de buscar una denominació més escaient.
- b.- El fet de seleccionar alguns alumnes per destinar-los una atenció específica, a banda del grup-classe i fora de horari habitual, pot interpretar-se com una pràctica poc inclusiva, que no s'adiu a la filosofia que inspira el model escolar que es dibuixa a la LOE i a la LEC, el qual tendeix a la màxima inclusió

"Em preocupa el concepte de "reforç individualitzat". Es pot fer un seguiment acurat de cada alumne, però les estratègies de millora crec que s'han de dissenyar dins del grup; els alumnes aprenen més i millor dels iguals, en la interacció que es produeix a l'aula. Ho he experimentat, de debò. Ja veig com serà de difícil donar reforç a l'alumnat amb problemes de conducta (no el tindrem una hora més, no?); en canvi, en mig grup, normal, amb els companys "normals", millora i té una experiència "normal" de comportament"
- c.- A quin perfil d'alumnes es destinarà?. La redacció de la proposta sembla indicar que es destinarà als alumnes amb dificultats d'aprenentatge (els que "els costa", els que "van a un ritme lent", els que "tenen dificultats per seguir", els que "s'encanten i no acaben la feina, etc.). Tanmateix, no queda clar de quina manera es diferenciaran d'altres alumnes que presenten necessitats educatives greus i permanents, amb problemes conductuals, amb dèficits d'integració sociocultural, en situació de risc social, amb rebuig escolar, etc.
- d. Quina relació hi ha entre aquesta nova modalitat de treball i el que actualment es coneix com a "horari de lliure disposició" o d'"atenció a la diversitat" destinat a suports, desdoblaments, etc.? S'hi afegeix? (és una nova manera d'atendre els alumnes amb baix nivell d'aprenentatge, de ritme lent, amb dificultats...) o bé la substitueix? (les 25 hores lectives passaran a fer-se, llevat de casos excepcionals, en gran grup i tot el temps destinat a atendre la diversitat de l'alumnat serà només per als alumnes que ho precisin)
- e. En quina franja horària es farà? Allò lògic és fer-la de 12 a 13 h. Ara bé, si una part dels docents està ocupat amb aquestes tasques, no s'hi podran programar activitats de coordinació. I això, tal com hem apuntat anteriorment, es troba en funció del nombre mínim d'hores que es determinin d'obligada coincidència
- f. Quin mestre se n'encarregarà? Si es tracta de potenciar l'atenció individualitzada i de reduir el nombre de docents que intervenen en un mateix grup, sembla lògic que sigui el/la tutor/a. Ara bé, això suposa que una part de l'horari de tots els tutors s'haurà de dedicar a aquest menester i, per tant, s'haurà de preveure en la planificació del curs. Tanmateix, prendre aquesta decisió tres mesos abans d'ésser portada a la pràctica (amb les vacances d'estiu pel mig) implica un risc elevat d'haver-la de modificar al setembre (tal com succeeix amb els horaris). Això comporta reconsiderar les decisions preses a corre-cuita durant la primera setmana

de setembre i, alhora, impedeix dedicar el mes de juliol a planificar la feina i a preparar materials.

g. Qui decidirà quins alumnes són mereixedors d'atenció específica? El tutor, la CAD, l'equip directiu... Quin procediment se seguirà en la presa de decisió? Quin paper hi jugarà la família? Se'ls informarà? Se'ls consultarà? Se'ls demanarà la conformitat? Tindran la darrera paraula a l'hora d'acceptar-ho o rebutjar-ho?

h.- Quina consideració tindrà aquesta hora? Serà "complementària"... però només per alguns. Es pot considerar discriminatori que només se n'aprofitin alguns?

"Si habiliten espais per a treballar en grups reduïts en una franja horària en la que els altres alumnes no tenen classe, és una sisena hora només per alguns."

"Per què alguns alumnes podran gaudir d'un reforç en horari post-lectiu? Quins són? Els que els costa. I per què no els que tiren? On està el model d'escola inclusiva? Perquè parlem tant de treball en grups heterogenis, de la riquesa en la diversitat? què vol dir això? Com s'explicarà a les famílies dels alumnes que no en poden gaudir, després d'haver rebut una sisena hora? O es pot arribar a convertir en una mitja sisena hora encoberta?"

i. La decisió que un nen rebí ajut individualitzat serà vàlida per a tot el curs, o bé serà flexible i revisable, bé perquè s'hagi arribat al nivell d'aprenentatge desitjat (compensació de desigualtats), bé perquè, tot i esmerçar-hi esforços docents, l'actitud de l'alumne i de la família és d'indiferència, de manca d'implicació, bé per altres raons... L'experiència actual en la dedicació de recursos per a l'atenció a la diversitat indica que cal introduir criteris de flexibilitat; altrament, presenta riscos de burocratitzar-se, de predominar els interessos organitzatius i laborals (quadrar l'horari del professorat) per damunt de les necessitats dels alumnes

j. Què passarà quan es derivi un nen a aquest recurs (en horari de 12 a 13 h.) que tingui germans que acaben l'activitat lectiva a les 12 h.? S'arbitrarà un sistema d'atenció a aquests alumnes que eviti que la família hagi de fer dos viatges a l'escola per recollir els seus fills. Qui el finançarà?, Qui el gestionarà?

k. És possible que alguns centres decideixin destinar una part substancial dels recursos docents que disposen per formar múltiples grups reduïts per tal de mantenir activitats que consideren valuoses? En aquesta cas, es tractaria d'una sisena hora encoberta?

5.10.- El manteniment de la sisena hora en centres que presenten circumstàncies singulars (entorn socioeconòmic desfavorit, escola rural, etc.) suposa una via poc clara. Amb independència dels qui consideren que aquesta mena de centres compten amb una sobresaturació de recursos i que el que els convé és que els deixin fer la feina amb tranquil·litat (cosa ben comprensible que nosaltres mateixos hem defensat), caldrà determinar quines condicions han de complir les escoles per acollir-se a aquesta modalitat?, qui prendrà la decisió? i quin paper hi tindran els centres afectats? Quins efectes pot tenir per als centres? S'entendrà com un factor de qualitat que pot afavorir el creixement de la matrícula? O bé contribuirà a l'estigmatització?

"Els mitjans de comunicació han difós que es mantindrà en les escoles que obtenen mals resultats i tenen problemàtiques específiques. Si no és modifica aquesta percepció i s'explica bé, qui matricularà el seu fill en un centre que fa més hores per mals resultats o perquè hi ha dificultats?"

"Hi ha un punt que em preocupa: què passarà amb les escoles que facin la sisena hora? quedaran marcades i patiran encara més diferències en els moments de la matriculació?"

Des d'aquesta perspectiva, als centres que, per trobar-se en un entorn desfavorit, els correspongui continuar amb la sisena hora, se'ls donarà la possibilitat de renunciar-hi? Als centres que considerin que es troben en situacions d'especial dificultat (bé per l'entorn en el qual es troben o per altres motius) se'ls donarà la possibilitat d'acreditar-ho i, per tant, de sol·licitar la continuïtat de la sisena hora? Què passarà quan dos centres propers presentin una oferta educativa diferenciada?

"No sabem qui podrà fer la 6a. hora i com es podrà gestionar en el cas que vulguem i no vulguem fer-la, què passarà amb les matrícules davant d'escoles públiques amb o sense 6a. hora, que diran o faran les famílies...."

5.11.- En darrer lloc, bona part dels aspectes apuntats conviden a la reflexió entorn del protagonisme que ha d'assumir el centre (representat pels seus directius i pel Consell Escolar) en la presa d'una decisió que els afecta directament. En alguns casos, s'addueix que si del que es tractava era d'estalviar recursos, abans de prendre una decisió salomònica, potser hauria estat una bona idea haver consultat els equips directius per tal de decidir les millors fórmules i, alhora, fer-los confiança en l'aplicació diferenciada en funció de les característiques de cada centre.

"Els centres hem après a fer meravelles amb els recursos disponibles. Ha de ser la direcció del centre la que decideixi com mou els recursos ja que és qui coneix la realitat i qui farà mans i mànigues per tirar endavant amb el que tingui... I se'n sortirà.

Crec que es pot fer una similitud amb el que proposava el sector sanitari en relació a les seves retallades: *deien que si haguessin estat consultats ells haguessin pogut dir d'on es podia retallar sense afectar a la qualitat de l'atenció al pacient. Nosaltres segurament també.*"

Igualment, consideren que s'hauria pogut endegar una consulta prèvia (talment com s'ha fet a l'escola rural) que hagués permès conèixer la posició de cada escola. Els resultats obtinguts a les ZER mostren una tendència a la continuïtat de la sisena: per cada escola (d'entre les que responen l'enquesta) que opta per la supressió, n'hi ha dues que opten pel manteniment. Un dels factors que expliquen l'elevada taxa (més del 50%) d'indecisos o que no responen rau en el fet que quan es va fer la consulta no eren clares les condicions en les que s'havia de prendre la decisió, és a dir, la plantilla docent, tant amb sisena hora com sense.

Finalment, els directius han trobat a faltar una línia de comunicació més discreta, directa, professional i amb un tempo que els permetés analitzar la proposta, presentar-la al claustre, comentar-la, etc.

"Les direccions en aquests moments disposem de poca informació (com sempre) i la que tenim la coneixem per la premsa. Estem esperant que ens expliquin què i com de tot plegat. Anem tots i totes molt despistades, no sé ben bé quina informació he de donar al Claustre ni cap on ha d'anar aquesta informació. I això comporta neguit."

6.- En tot això, quin paper hi tenen les famílies.

A banda de repercussions organitzatives (que afecten els directius) i metodològiques i laborals (que afecten els docents), la introducció de canvis en l'horari escolar incideix de ple en les famílies.

“A més de la qüestió organitzativa interna, hi ha la qüestió organitzativa "externa". Per exemple, com s'explicarà a les famílies?. Moltes ja estan transferint el seu malestar als centres i "culpan" als mestres de "no voler treballar" i "de viure molt bé...". L'organització familiar gira al voltant de l'horari escolar... En aquest sentit, l'horari "post-lectiu" pot plantejar problemes organitzatius per la família (si un germà el fa i un altre no...)"

Més enllà dels posicionaments individuals, s'han de plantejar quin paper hi ha de jugar a nivell de centre (a través de les AMPAs i de la representació al Consell Escolar), a nivell local (quan les diverses escoles d'un municipi o de municipis veïns ofereixin horaris escolars diferents) i, també, a nivell del conjunt del sistema, tot exposant els seus interessos com a col·lectiu directament afectat per la mesura. Entre d'altres sembla lògic que es posicionin davant el desequilibri entre pública i privada, el caràcter del reforç escolar en horari post-lectiu, la igualtat d'oportunitats per accedir-hi, les desigualtats horàries en un servei públic bàsic, el suport al manteniment d'activitats de sisena hora (fonamentalment, tallers) que permeten la participació activa dels pares, mares i avis en la vida escolar, la relació entre el retorn a les cinc hores diàries i la jornada intensiva...

“La dificultat més gran és la manca d'informació, l'obscurantisme. Això està generant angoixa i deserció en les AMPAS, les quals manifesten la seva incapacitat de fer previsions de preparació d'activitats del proper curs i expressen incredulitat davant les polítiques educatives. És repeteixen les mateixes preguntes i situacions que es van produir en la introducció de la sisena hora: uns centres sí i uns centres no..., potser el proper curs..., què hem de fer?..., la tele diu...)"

En definitiva, són múltiples les qüestions que els afecten i, per tant, la seva veu no pot ésser obviada en la presa de decisions. Al capdavant, representen als ciutadans que amb els seus impostos financien l'escola pública i amb els seus vots fan confiança al govern.

7.- Si es tracta de posicionar-se...no ho veiem clar

Un cop fetes aquestes consideracions (i, només, després d'haver-les fet) ens trobem en disposició d'argumentar la nostra posició contrària a la supressió de la sisena hora per al proper curs. No pas per arguments ideològics (tot ells són vàlids), ni tampoc pels resultats educatius (que, com sempre, dependran de les condicions de cada centre, de l'ús que se'n faci i del treball dels docents) sinó, fonamentalment, per *arguments organitzatius* (que són els que ens pertocuen)

- a) Després de cinc anys de funcionament de la sisena hora s'ha arribat a una situació de notable consolidació als centres. Els inicis van ser difícils (en alguns casos, caòtics) però de mica en mica tothom s'hi ha acostumat (docents, famílies i alumnes), forma part de la dinàmica dels centres i es procura fer-ne un bon ús. No sembla lògic tirar per la borda l'esforç d'aquests cinc anys.

“La valoració que el professorat ha fet de l'aplicació de la sisena hora en aquest temps ha estat força positiva i ha generat un canvi de posicionament de molts d'ells. S'ha passat del no estricte i de la reticència del claustre, a una porció molt, molt important de professorat definitiu a favor del manteniment. El canvi de posicionament ha coincidit amb el fet que el professorat (i el centre) ha integrat el nou horari en la seva dinàmica i n'ha fet un bon ús. Ara que hem progressat, és de bojos tirar enrere”

- b) Tornar a les 5 hores diàries (juntament amb la novetat de l'horari post-lectiu) suposarà un nou trasbals per als centres; un nou procés d'aclimatació. Es com si l'escola catalana s'entretingués a teixir i desteixir el mantell de Penèlope⁷ i, sense proposar-s'ho, aconseguís el mateix resultat: mantenir allunyats els pretendents, en el cas de l'escola, allunyar-se de l'èxit escolar.

"El desgavell serà el mateix que hi va haver en la implantació de la sisena hora o potser més gran perquè les ganes i la motivació dels mestres s'esgota. "Per què ho hem de fer si quan ho haguem acabat ja no servirà perquè ja ho hauran tornat a canviar" És la frase més dita al claustre."

"M'ha agradat lo del mantell de Penèlope. És una realitat; ara anem endarrere, ara endavant; ara tornem i fem marxa enrere... I no s'expliciten amb claredat els perquès, sense un raonament pedagògic fonamentat, es crea confusió, interferència en la cultura de centre, en l'esforç invertit per avançar un esglaó més i per possibilitar el canvi per a la millora"

- c) Suposaria tornar a introduir una diferència estructural clara entre l'escola privada concertada i la pública, per bé que en el cas de la privada és costejada per les famílies.

"La Regidora està molt amoïnada perquè a la ciutat hi ha molta escola concertada i això tornarà a marcar diferències i problemes amb les famílies novvingudes que eren adjudicades per la Comissió de garanties"

- d) Són múltiples els interrogants i els aspectes a resoldre (a l'apartat 5 n'hem esmentat alguns però ben segur que n'apareixeran d'altres que no hem sabut anticipar) i som a mitjans de maig. Evidentment, hi ha prou temps per prendre les decisions administratives que regulin els serrells pendents. Ara bé, quan s'hagin pres i siguin definitives, quedarà per fer tota la feina d'explicació i de sensibilització als centres, de formació als equips directius que seran els encarregats de posar-ho en marxa, d'anàlisi i valoració de les diverses opcions organitzatives, de presa de decisions a nivell de centre, etc . I tot això s'haurà de fer simultàniament a la feina quotidiana, les avaluacions, el final de curs, l'atenció als pares, etc. En poques paraules: el procés tornarà a estar presidit pel desconcert i la precipitació.

i, també, *arguments polítics* (tot assumint que ens posem en camisa d'onze vares)

- e) La sisena hora és una experiència única a l'estat que bona part de les administracions educatives autonòmiques haurien imitat si haguessin disposat de recursos econòmics. En uns moments que Catalunya reivindica la necessitat d'un tractament diferencial, són fets com aquest els que visualitzen el reconeixement de la singularitat i, alhora, permeten

⁷ Penèlope, reina d'Ítaca, fidel esposa d'Ulises, va tramir una estratègia para mantenir allunyats els pretendents que asseguraven que l'heroi havia mort a la tornada de Troia. Va posar com a condició per triar-ne un com a marit que havia d'acabar un mantell que brodava durant tot el dia. Tanmateix, per endarrerir l'esdeveniment, cada nit, mentre tots dormien, desfeia la feina feta durant la jornada.

continuar mantenint una imatge d'avantguarda educativa que, en alguns casos, és més aparent que no pas real.

- f) I, finalment, perquè la lògica política ens ensenya que el futur es construeix assumint el passat. Potser que la decisió d'introduir la sisena hora fos encertada o no (probablement, tal com hem insinuat en diverses ocasions, no va ser-ho del tot). Ara bé, avui és una realitat que s'ha d'assumir i, si cal, reformar... però amb seny i sense presses.

8.- I aleshores, què es pot fer?

El/la lector/a que hagi tingut la paciència d'arribar fins aquest punt del text (amb independència que comparteixi o no la tesi que s'hi sosté) és possible que compregui millor la problemàtica de la supressió de la sisena hora, les dificultats que comporta i, també, la manca de temps material per dur-ho a terme satisfactòriament. Ara bé, al capdavant es preguntarà:

--Entenc que la supressió de la sisena hora és polèmica i té efectes col·laterals. Ara bé, si no se suprimeix i no hi ha diners per a la contractació, d'on sortiran els 1933 docents que calen per cobrir les necessitats d'escolarització?

Ara som al capdavant del carrer. Hi ha un fet clau: no es pot iniciar cap procés de planificació i de presa de decisions a les escoles sense conèixer la plantilla (el nombre de docents) que disposaran per al curs 2011-12. Es tracta de fer públics els paràmetres que es tindran en compte per al càlcul: nombre d'unitats, nombre d'alumnes, cursos doblats, mestres especialistes, tipologia de centre, etc. i el barem que s'utilitzarà. De tot plegat en sortirà una xifra que s'assumeix que, llevat de casos excepcionals, serà menor que la d'enguany⁸.

El Departament d'Ensenyament, mitjançant una roda de premsa de la Consellera realitzada el 4 de maig, ha fet pública la xifra a la qual ens referim al paràgraf anterior. N'hi ha un resum al document "Càlcul i anàlisi d'hores lectives mestres per grup d'escolarització en escoles" que es concreta en la taula

Nombre Grups	Nombre Mestres	Hores lectives mestres	Hores reducció càrrecs	Hores lectives alumnes	Hores de reforç/ suport	Ràtio Mestre/ grups
9	15	360	35	225	100	1,67
18	28	672	50	450	172	1,55
27	41,5	996	56	675	265	1,54

⁸ Fins aquí, la versió de l'article que hem sotmès a la consideració dels col·laboradors. Amb posterioritat, el Departament d'Ensenyament ha donat resposta a l'interrogant que plantejàvem, tot fent pública la previsió de plantilla per al curs 2011-12, amb la qual cosa es disposa d'una informació que era indispensable per copsar l'abast de la reducció de mestres i, per tant, per valorar la possibilitat de mantenir la sisena hora o bé la necessitat de suprimir-la.

Poden fer-se diverses anàlisis de les dades. Tanmateix, ens limitem a efectuar tres consideracions directament relacionades amb la supressió o la continuïtat de la sisena hora:

- a) Es continua assignant un notable contingent d'hores (100 en centres d'una línia) destinades a atendre la diversitat de l'alumnat
- b) Amb aquestes hores els centres disposaran d'efectius suficients per continuar oferint la sisena hora i, també, per dur a terme accions d'atenció a la diversitat. Continuant amb l'exemple anterior, de les 100 hores que disposen els centres d'una línia, se'n podrien destinar entre 30 i 40 a sisena hora i la resta a altres modalitats.
- c) No es fa pública la dotació addicional de mestres per als centres que continuaran oferint la sisena hora pel fet de trobar-se en zones desfavorides o per altres circumstàncies.

Un cop coneguda aquesta dada, cada comunitat educativa (amb una especial responsabilitat per als directius i els mestres, però comptant amb la participació de les famílies) s'haurà de plantejar, d'una manera seriosa i responsable, quin ús en farà en funció de les seves necessitats i característiques. En aquesta tessitura, alguns centres optaran per reorganitzar els suports, desdoblaments, grups flexibles...; altres, renunciaran a activitats que comportaven una notable inversió de recursos docents; altres, buscaran fórmules imaginatives d'estalvi de professorat; altres, potser assumiran més hores de docència d'una manera voluntària... Enmig de tot això, hi ha la supressió de la sisena hora. Es tracta d'una opció de govern que és ben legítima. Ara bé, no es tracta d'una decisió que, amb les dades de plantilla de la taula anterior, s'hagi de prendre necessàriament en els moments actuals, quan ens trobem a les acaballes del curs i hi ha molts interrogants i dubtes per resoldre. Ara per ara, entenem que l'opció més assenyada, la que comporta menor enrenou organitzatiu, és continuar oferint la sisena hora durant el curs 2011-12, tot atorgant autonomia a cada centre per adequar-se a la nova situació de reducció de la plantilla. La prioritat ha de ser preparar al nou curs amb calma, amb normalitat, amb la menor improvisació possible. Ja hi ha prou maldecaps; si en podem estalviar un, estalviem-lo!

Un cop feta aquesta feina, amb el curs en marxa, quan potser siguin més clares (en un o en altre sentit) les previsions econòmiques, serà el moment de prendre la decisió (a poder ser, a la fi del primer trimestre) per tal de dedicar el segon i tercer trimestre a preparar-ho: explicar-ho als claustres i a les famílies, proposar plantejaments didàctics i organitzatius que contribueixin a la millora dels resultats, anticipar les dificultats i donar-hi possibles respostes, formar els equips directius encarregats de tirar endavant la reforma de l'horari, etc. En definitiva, d'entomar un procés de canvi planificat, segur i calmat. En aquest

context, es podria valorar quina ha de ser la responsabilitat dels centres (comptant amb unes normes del joc que siguin clares) en la decisió de mantenir o suprimir la sisena hora en funció de les necessitats, les possibilitats i les característiques de cada realitat. Estem acostumats i, també, resulta més còmode, a que sigui l'Administració Educativa qui prengui la decisió. I així ho reclamen alguns directius.

"L'opinió majoritària és que si es deixa en mans de les direccions i dels Consells Escolars la decisió de fer o no fer la sisena hora provocarà conflictes poc constructius: segmentació del claustre, enfrontaments amb les famílies, recels amb les escoles del voltant... Sovint la imposició per part dels governants és un bon argument per assossegar la majoria d'opinions i intentar redreçar el vaixell"

Ara bé, perquè els centres assumeixin i exerceixen l'autonomia que es postula a la LEC se'ls han de donar oportunitats per decidir i s'ha de posar confiança en la decisió que prenguin. El Projecte Educatiu només serà una eina viva quan reculli aspectes que siguin rellevants per als centres i per a les famílies; l'horari, n'és un de prou important. Per altra banda, fóra una oportunitat per desenvolupar en lideratge fort que inspira el Decret de Direcció. Perquè els líders tinguin seguidors han d'afrontar els reptes que els vénen a sobre amb coratge, amb compromís, intervenint en els conflictes... i això només s'aconsegueix agafant el brau per les banyes, assumint la responsabilitat de fer avançar els assumptes tenint com a nord el progrés del centre i la millora de l'aprenentatge dels alumnes. Si els directius es limiten a ser la corretja de transmissió i a aplicar allò que se'ls encomana, mai no passaran de ser simples gestors. La construcció d'un veritable lideratge implica valentia, assumpció de responsabilitats, recerca de solucions creatives i rendiment de comptes, tant del procés seguit com dels resultats. L'adaptació a una situació de menys recursos depara una oportunitat per a la consolidació d'un model directiu fort, professional i independent.

9.- En resum

Si la supressió ve determinada perquè es considera que no contribueix a la millora de l'aprenentatge, entenem que és infundada. Si es tracta del procediment elegit per tal d'ajustar-se a les restriccions econòmiques entenem que, avui per avui, és una decisió precipitada i poc oportuna en el temps: allò més lògic i més fàcil és continuar un curs més amb la sisena hora i plantejar-se'n el futur, amb calma, rigor i seny, per al curs 2012-13. Finalment, si es tracta d'una decisió estratègica (tot preveient majors retallades per al cursos venidors) potser és necessària; potser és l'opció menys dolenta de les possibles. En aquest darrer supòsit, tanmateix, calia haver-ho dit clar, sense embuts. La comunitat educativa ho hauria sabut entendre i ho hauria entomat amb responsabilitat. Amagar-ho amb subterfugis i veritats a mitges, només afegeix confusió i incertesa a una situació que ja és prou complicada.

Mont-ras, 8 de maig de 2011